

ΤΕΧΝΕΣ / BIBΛIO / BIBΛIO : ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ

Býρων Κριτζάς

Ποιος είν' αυτός ο Μάκης Τσίτας;

Ένας ευγενικός σαραντάρης με κόκκινα γυαλιά, συγγραφέας του πιο αριστοτεχνικά γραμμένου και αστείου ελληνικού μυθιστορήματος των τελευταίων χρόνων, που του πήρε δέκα χρόνια για να το γράψει.

19.02.2014

Φωτογραφίες: Ανδρέας Σιμόπουλος/FOSPHOTOS

Το προαισθάνεσαι από την πρώτη σελίδα, όπου περιγράφεται (συμβολικά;) η σχέση του ήρωα με το αφεντικό του: «Έτσι και τύχαινε να συναντηθούμε στην είσοδο της εταιρίας, μου έλεγε “τρέχα να με προλάβεις!” κι ορμούσε στο ασανσέρ, κι όπως ανέβαινε μου φώναζε “μην κλέβεις!” και μ' έβαζε ν' ανεβαίνω τρέχοντας οχτώ ορόφους, μετρώντας δυνατά τα εκατόν σαράντα τέσσερα σκαλιά, και ούρλιαζε μέσα απ' το ασανσέρ: «Πιο δυνατά, ρε χοντρή! Δεν έχεις ψυχή μέσα σου;». Προαισθάνεσαι δηλαδή ότι, όσο βιαστική κι αν μοιάζει η σκέψη, το «**Μάρτυς μου ο Θεός**» του **Μάκη Τσίτα** θα μπορούσε να θεωρηθεί για τη δεκαετία που διανύουμε ότι ήταν για τα 90's το «**Σοφό Παιδί**» του **Χωμενίδη**: ένα μοντέρνο αριστούργημα με άμεση γλώσσα, λαϊκό ένστικτο και πραγματικό χιούμορ.

Περισσότερο από την ίδια την ιστορία, το “Μάρτυς μου ο Θεός” ξεχωρίζει γιατί τοποθετεί μπροστά σου έναν ολοκληρωμένο και ρεαλιστικό χαρακτήρα που κάτι σου θυμίζει. Γράφοντας με μορφή αποσπασματικού μονολόγου, ο Τσίτας μας συστήνει το Χρυσοβαλάντη, έναν αντήρωα της καθημερινότητας που ανακυκλώνει εμμονικά στο μυαλό του τα ίδια θέματα, που χρησιμοποιεί διαρκώς κοινότοπες παρομοιώσεις (δείγμα της υπεραπλουστευμένης σκέψης του), αντιπαθεί τους μετανάστες γιατί μας τρώνε τις δουλειές, βλέπει τις γυναίκες με καχυποψία μιας και το μόνο που θέλουν είναι να του φάνε τα λεφτά και προσπαθεί να παραμείνει αξιοπρεπής... «Με γοητεύουν οι άνθρωποι που έχουν μια λοξή ματιά στα πράγματα» εξηγεί ο ίδιος ο συγγραφέας, καθισμένος στο καφέ **Face Strane**, διαγωνίως απέναντι από το **Κάραβελ**. «Δεν θα έγραφα ποτέ π.χ. για έναν άνθρωπο του χρηματιστηρίου που είναι έξυπνος, τοιτωμένος... Με απωθούν αυτοί οι τύποι, με κάνουν να μαζεύομαι. Προτιμώ ανθρώπους με προβλήματα, με λόξες, με αναπηρίες, αλλά και τους αδύναμους, αυτούς που δεν τα καταφέρνουν πολύ. Δεν είναι όλοι οι άνθρωποι για τα μεγάλα και τα σπουδαία – και γιατί να 'ναi άλλωστε; Ο Χρυσοβαλάντης αποτελεί μια τέτοια περίπτωση: Ένας άνθρωπος γύρω στα 50, χοντρός, που ζει στην Αθήνα και έχει προβλήματα».

Ο Τσίτας δεν βάζει εύκολα τελείες όταν μιλάει αν δεν τον διακόψεις. Έχει βαριά προφορά, ζελέ στα μαλλιά και μια γλυκύτητα στα μάτια, που τον κάνει συμπαθή με την πρώτη. Μιας και δεν διαθέτει ούτε το σουλούπι αλλά ούτε και το βαρύγδουπο λόγο του συγγραφέα, νιώθεις πως θα μπορούσε να κάνει και μια οποιαδήποτε άλλη δουλειά, μολονότι βέβαια οι συγγραφικοί του ρυθμοί είναι η δυσφήμιση της παραγωγικότητας: «Το “Μάρτυς μου ο Θεός”, το έγραφα μέσα σε διάστημα δέκα χρόνων» λέει. «Μεσολαβούσαν τα παιδικά, δούλευα σε περιοδικά, συν ότι είμαι δύστοκος στο γράψιμο. Μου βγαίνουν δύσκολα οι λέξεις. Μαζί μ' αυτές μου, βγαίνει και λίγο η ψυχή. Ίσως επειδή ξεκίνησα μικρός γράφοντας ποιήματα. Γι' αυτό και είμαι της μικρής φόρμας κυρίως, μου έχει μείνει η λογική της αφαίρεσης. Όταν διαβάζω αγαπημένους μου συγγραφείς, μπορεί να μείνω και ένα τέταρτο σε μία παράγραφο θαυμάζοντας πώς έβαλε τις παύλες ανάμεσα στις φράσεις. Αντί να προχωρήσω στην υπόθεση, κοιτάω αυτά. Δεν έχω τόσο την αγωνία της επόμενης σκηνής, όσο την αγωνία της επόμενης λέξης. Κάποιος το 'χε πει αυτό, δε θυμάμαι ποιος».

Δεν θα έγραφα ποτέ π.χ. για έναν άνθρωπο του χρηματιστηρίου που είναι έξυπνος, τοιτωμένος... Με απωθούν αυτοί οι τύποι, με κάνουν να μαζεύομαι. Προτιμώ ανθρώπους με προβλήματα, με λόξες, με αναπηρίες, αλλά και τους αδύναμους, αυτούς που δεν τα καταφέρνουν πολύ.

Αγωνία είχε φυσικά και για την αποδοχή που θα έχει το βιβλίο του, μιας και προηγήθηκε μια παύση 17 ολόκληρων ετών. «Έβγαλα το πρώτο μου το '96, όταν ήμουν 26. Ακολούθησαν πολλά παιδικά, τα οποία γνώριζαν βέβαια μια επιτυχία, αλλά στο κομμάτι της πεζογραφίας δεν υπήρχε κάτι άλλο πέρα από κάποιες σκόρπιες δημοσιεύσεις διηγημάτων. Ε και το χάρηκα ιδιαίτερα, γιατί γράφτηκαν πολύ καλές κριτικές – κι ακόμα γράφονται».

Οι παραληρηματικοί μονόλογοι του Χρυσοβαλάντη θυμίζουν λίγο τα ωραία (ή σοκαριστικά, όπως το πάρει κανείς) που ξεστομίζουν οι λαϊκοί ταξιτζήδες, κρίνοντας επί παντός επιστητού, συζητώντας με τους επιβάτες τους αλλά στην ουσία μη απευθυνόμενοι σε κάποιον άλλο πέραν του εαυτού τους. «Πήρα όντως φράσεις από 'κει» επιβεβαιώνει ο Τσίτας. «Όπως και από πράγματα που έχει πει η γιαγιά μου, θυμωσούσε για τους μετανάστες, για τους gay, διάφορες κοινοτοπίες και μαλακίες που ακούμε. Είχα στο μυαλό μου να γράψω ένα διήγημα. Κάθε που σκεφτόμουν ή άκουγα λυπτόν κάτι καλό στο αυτοκίνητο, το ταξί ή το λεωφορείο, το 'γραφα σ' ένα χαρτάκι (γιατί ξεχνάω εύκολα) κι όταν γύριζα σπίτι το πετούσα σ' ένα συρτάρι. Όποτε έβρισκα χρόνο, καθόμουν και τα 'βαζα σε μια σειρά. Τελικά το υλικό ήταν πολύ κι έτσι προέκυψε μυθιστόρημα. Από ένα σημείο και μετά, άρχισα να νιώθω πως είμαι εγώ ο Χρυσοβαλάντης, έκανα τις κινήσεις του την ώρα που έγραφα, τα τικ του κλπ...»

Διαβάζοντας το «Μάρτυς μου ο Θεός», εύκολα ξεχνάς ότι είναι γραμμένο ολόκληρο σε πρώτο πρόσωπο: «Έχει τις δυσκολίες του αυτό» υποστηρίζει ο Τσίτας. «Μπορεί πολύ εύκολα να γίνει σαχλό ή βαρύγδουπο, αλλά ίσως επειδή είναι δύσκολο μ' αρέσει». Εντύπωση στους κριτικούς προκάλεσαν επίσης λέξεις που δεν υπάρχουν στα λεξικά, όπως «ψυχοκαταφυγή» ή «τσογλανοπουτανιζέ». «Δεν μπορώ να το εξηγήσω, αλλά πιστεύω πως είναι πράγματα που θα έλεγε ο ήρωας. Αφού τις είχα γράψει, μια φίλη μου ψυχολόγος που της είχα δώσει να διαβάσει το βιβλίο μου είπε πως οι ψυχωτικοί άνθρωποι όντως φτιάχνουν δικές τους λέξεις. Χάρηκα όταν το 'μαθα – δεν το 'ξερα».

Η καρδιά των μονολόγων όμως, είναι η αριστοτεχνική ισορροπία μεταξύ κωμωδίας και δράματος. Όπως αποδεικνύεται στις τελευταίες σελίδες, ο ήρωας του βιβλίου υπήρξε ένα παιδί κακοποιημένο από γονείς, συμμαθητές, δασκάλους, μέχρι και ιερωμένους. Γι' αυτό και, ενώ σε όλη την ιστορία ο συγγραφέας μοιάζει να σατριάζει τον τρόπο σκέψης και τις απόψεις του, προς το τέλος δείχνει να του συμπαραστέκεται – σε μια λεπτή γραμμή που σώζει το βιβλίο από το να καταλήξει ένα συνεχές καλαμπούρι. «Εγώ τον συμπάθησα από την πρώτη στιγμή του Χρυσοβαλάντη» ξεκαθαρίζει ο Τσίτας, σα να μιλάει για υπαρκτό πρόσωπο. «Κι όσο περνούσε ο καιρός, γιατί το έγραφα δέκα χρόνια το βιβλίο, ήταν σα να μεγάλωνα μαζί του και τον αγάπησα ακόμα περισσότερο. Με όλα τα στραβά του... Κάποιοι μου είπαν πως στο τέλος του βιβλίου έκλαψαν. Κι εγώ έκλαιγα όταν το 'γραφα. Απλώς δεν ήθελα να το παρουσιάσω από τη δραματική πλευρά του, να 'να βαρύ κι ασήκωτο. Να πω την αλήθεια, νομίζω εκείνο θα 'ταν εύκολο. Ήθελα να 'ναi μια ισορροπία μεταξύ κωμωδίας και δράματος, που θα αιτιολογούσε και την πορεία προς την τρέλα».

Στην επόμενη σελίδα: Τα 80's σ' ένα χωριό των Γιαννιτών, οι επηρώες, τα περιοδικά και η παγίδα του συγγραφέα

ΣΧΕΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ

ΜΟΥΣΙΚΗ : ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ Ο Ορέστης Ντάντος θέλει να κάνει τους ακροατές του να ανατριχιάζουν

ΘΕΑΤΡΟ Το Τρένο στο Ρουφ: Το «αθηναϊκό Οριάν Εξπρές» έκλεισε 20 χρόνια που μπορείς να απολαύσεις θέατρο, ποτό ή φαγητό σε ένα βαγόνι...

ΜΟΥΣΙΚΗ : ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ Lefkosia Loop Festival 2018: Εσύ γνώριζες για την τεχνική του "live-looping";

BIBΛIO Τα Λείψανα του Αγίου Λαυρεντίου είναι ένα κείμενο που σαγηνεύει τον αναγνώστη

ΜΟΥΣΙΚΗ : ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ Ο Ταφ Λάθος τα βάζει με την αδράνεια. Το νου σας...